

Magyar tudományosság a világban Hírösszefoglaló – 2022. június

Díjak, kitüntetések

MAGYAR ÁLLAMI ELISMERÉS BENEDEK DEZSŐNEK – A Magyar Érdemrend Lovagkeresztjével tüntették ki **Benedek Dezső** antropológust, nyelvész professzort. A kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetemen és a Georgia-i Egyetemen oktató tanár szakmai pályafutása, a nyelvészet, az összehasonlító irodalom, a kulturális antropológia területén elért, nemzetközi szinten is nagyra értékelt kutatási eredményei elismeréseként kapta a rangos elismerést <http://szabadsag.ro/>

<https://kab.ro/>

ÁTADTÁK A 2022. ÉVI SZABÓ T. ATTILA-DÍJAT – **Dr. Fogarasi Katalin** egyetemi docens, a Semmelweis Egyetem Szaknyelvi Intézetének igazgatója kapta meg a 2022. évi Szabó T. Attila-díjat¹. A díjat 2022. május 27-én az MTA budapesti Domus Vendégházában adta át **Kiss Jenő** akadémikus, a Magyar Nyelvtudományi Társaság elnöke, **Szoták Szilvia**, a Termini Egyesület elnöke, **Péntek János** akadémikus, a Kuratórium elnöke, valamint **Szabó T. Annamária Ulla** az alapító család képviselőjében. A rendezvényen jelen volt **É. Kiss Katalin** akadémikus, a Magyar Nyelv a Tudományban Elnöki Bizottság elnöke

Hírek, események

ELHUNYT BÉLÁDY LÁSZLÓ – Szomorú hír érkezett Texasból: 93 éves korában elhunyt **Béldy László**, a szoftvertechnológia nemzetközi hírű vezető személyisége, a Magyar Tudományos Akadémia külső tagja – **Béldy László** számos díj és elismerés - mint például a Warnier-díj (1990), Citation Index Classic (1983) - mellett az Academy Industry Program of the US National Academy of Sciences (2011-2022) kuratóriumi tagja is volt. A családja által kiadott angol nyelvű nekrológ [itt olvasható](https://mta.hu/) <https://mta.hu/>

ÓKORI SZÁLON KAPCSOLÓDNÁK BE A NEMZETKÖZI TUDOMÁNYOSSÁGBA – Jelentős nemzetközi, angol-német nyelvű konferenciának adott otthont a Selye János Egyetem (SJE). A tanácskozás előadásából készített kötetet nyugat-európai könyvkiadó fogja kiadni. **Josephus Flavius** (i.sz. 37–100) egészen kivételes életpályát futott be, amely során zsidó szabdságharcosból lett Vespasianus császár bizalmasa. Sajat küldetésnek azt tartotta, hogy a zsidók kultúráját bemutassa a római olvasóknak. Olyan korszak tanúja volt, amiről nem maradt ránk sok személyes visszaemlékezés, eközben pedig a Biblia értelmezései is nagyon fontosak. Egyszóval az ókortörténészek és a teológusok számára is megkerülhetetlen. Ám, hogy „*mi a haszna*“ abból Komáromnak, hogy egy ilyen tanácskozásnak otthont ad, arra szintén határozott választ ad **Kókai-Nagy Viktor**, a SJE

¹ A SzTA-Díjat 2016-ban alapították olyan 45 év alatti szakemberek munkájának elismerésére, akik eddigi pályájukon külön figyeltek a magyar tudományos szaknyelvük igényes használatára, fejlesztésére és ápolására. A díjat a Magyar Nyelvtudományi Társaság (MNYT) iktatta díjai közé, és [a Magyar Nyelvészeti Kutatóállomások Hálózatának](#) (TERMINI) elismeréseként ítéli oda évente

Református Teológiai Karának oktatója és a két éve alapított Josephus Kutatóintézet vezetője „Ezzel felkerülhet Komárom a tudomány térképére. Másrészt pedig lehetőséget biztosít a **Josephus** név hívószóként arra, hogy beszélgetésbe elegyedjenek a különböző tudományágak képviselői.” <https://ujso.com/>

MAGYAR NYELV, IRODALOM ÉS KULTÚRA EPERJESÉN – Az Eperjesi Egyetem Magyar Nyelv és Kultúra Intézete létrehozásának 10. évfordulója alkalmából *Magyar nyelv, irodalom és kultúra Eperjesen* címmel nemzetközi konferenciát rendeztek, mely az eperjesi magyarság történelmét, híres személyiségeit, kulturális és irodalmi életét volt hivatott bemutatni <https://ma7.sk/>

JÖVŐT FORMÁLÓ TUDOMÁNY - TUDOMÁNYOS VITADÉLUTÁN A RÁKÓCZI-FŐISKOLÁN – A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola és a „GENIUS” Jótékonyági Alapítvány együttműködve, a Miniszterelnökség Családokért felelős tárcanélküli miniszter és a Nemzeti Tehetség Program támogatásával a *Jövőt formáló tudomány* címmel tudományos vitadélutánt szervezett az online térben május 12-én. Mint **Váradi Natália** szakmai programfelelőse elmondta, a tudományos vitadélután célja, hogy a kárpátaljai főiskolás és egyetemista hallgatók, azaz a kárpátaljai magyarság jövőjét jelentő értelmiségiek minél szélesebb ismeretekkel rendelkezzenek, és rálátásuk legyen a világban zajló folyamatokra, problémákra, kihívásokra [...] **Prof. dr. Csernicskó István**, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola rektora és a Kárpátaljai Magyar Akadémiai Tanács elnöke köszöntőbeszédében a kutatás, illetve a kutatással kapcsolatos viták fontosságát emelte ki. A vitadélután során négy elismert szakember tartott előadást elsősorban a Zrínyi Ilona Kárpátaljai Magyar Szakkollégium ösztöndíjasai, a XVI. Kárpátaljai Tudományos Diákköri Konferencia előadói, főiskolás hallgatók, valamint fiatal kutatók számára. **Prof. dr. Erdődy Gábor** (Eötvös Loránd Tudományegyetem) *Batthyány Lajos gróf, az első független és felelős magyar kormány elnöke* címmel tartott előadást, amit **prof. dr. Kocsis Károly** (Magyar Tudományos Akadémia) *Magyarország és a magyarok. Az állam- és etnikai tér viszonya az elmúlt évezredben hazánk területén* című előadása követett. A továbbiakban **prof. dr. Kontra Miklós** (Károli Gáspár Református Egyetem) *Jövőt formáló nyelvi nevelés*, valamint **prof. dr. Weiszbürg Tamás** (Országos Tudományos Diákköri Tanács) *Szakmai önképzés (TDK) – befektetés a biztosabb jövőbe* címmel tartották meg értekezésüket. A vitadélután része és egyben előestéje volt a Kárpátaljai Tudományos Diákköri Konferenciának, amely május 13-án, immáron tizenhatodik alkalommal valósult meg <https://www.karpatinfo.net/>

A KOLOZSVÁRI AKADÉMIAI BIZOTTSÁG ARTES LIBERALES SOROZATÁNAK ELŐADÓI VOLTAK:

- **TONK MÁRTON**, FILOZÓFUS, EGYETEMI TANÁR, A SAPIENTIA EMTE REKTORA
 - **Tonk Márton** *Migráció, emberi jogok, „Eurázia”* című előadása az Európába irányuló migráció és az európai együttélés jelenségét a politikai eszmetörténet kontextusából próbálja meg értelmezni. A kifejtettek keretét az emberjogi doktrína, az utópiaelmélet, de akár **Orwell** politikai, társadalmi allegóriái szolgálták. A konklúziók nem annyira állítások, mint inkább a „merre tovább?” kérdése köré csoportosuló „feldobott labdák”, hangos gondolatok.
- **SIPOS EMESE** GYÓGYSZERÉSZ, EGYETEMI TANÁR, MAROSVÁSÁRHELYI ORVOSI ÉS GYÓGYSZERÉSZETI EGYETEM
 - Az elmúlt évtizedek során a gyógyszertechnológia számára egy igen fontos kihívás volt annak megvalósítása, hogy olyan gyógyszerhordozó rendszereket fejlesszen ki, amelyek képesek a különböző hatóanyagokat a célszervekhez, szövetekhez, valamint sejtekhez eljuttatni. A nemrég megjelent koronavírus elleni oltóanyag fejlesztésekor is egy ilyen lipid alapú nanorészecskét „hívtak segítségül” a vírus genetikai anyagának az emberi szervezetbe való bejuttatásához. Az előadás rövid áttekintést ad az oltóanyagok összetételében szereplő gyógyszerhordozó rendszerekről.

- **SZILÁGYI TIBOR** ORVOS, EGYETEMI TANÁR, MAROSVÁSÁRHELYI ORVOSI ÉS GYÓGYSZERÉSZETI EGYETEM
 - Előadásának címe: *Mit árulnak el az agy elektromos jelei?* Agyunkban mintegy százmilliárd idegsejt kommunikál egymással parányi elektromos és kémiai jelek segítségével. Vajon miként lesz ezekből a jelekből magasabbrendű magatartás? Az egyedi sejtek működésének megértése önmagában nem magyarázza a viselkedésszintű jelenségeket. Az információ belső kódolását pontos időzítéssel együttműködő, dinamikus változó neuroncsoportok teszik lehetővé. Az előadás bemutatja, hogy a szinkron működő idegsejtek milyen mérhető elektromos hullámokat keltenek az agyban, illetve felvillant néhány eredményt arról, hogy ezen elektromos jelek alapján mit sikerült eddig megfejteni az idegi kódrendszerből
- **CSATA ZSOMBOR** SZOCIOLÓGUS, EGYETEMI DOCENS
 - **Csata Zsombor** *Marketizáció és etnikumközi viszonyok Erdélyben* címmel tartott előadást. Korunk egyik domináns ideológiája a neoliberalizmus, ami a társadalmi viszonyok és intézmények irányításában a piacnak szán kiemelt szerepet. Az elmúlt évtizedben Romániában felerősödtek a piacorientált reformok és ezzel együtt gyengültek az alternatív intézményi rendszerek. Az előadásban arra tett kísérletet, hogy végiggondolja: milyen hatással van a marketizáció az etnikumközi viszonyokra Erdélyben. A deregulált intézményi környezet az etnikai-nyelvi szegregációnak vagy inkább a sokféleség társadalmi integrációjának kedvez? Elemzése elsősorban a gazdaságra vonatkozik, de más területekről (oktatás, sport stb.) is hoz példákat <https://kab.ro/>

AZ EME TÖRTÉNETI TÁRGYÚ KIADVÁNYAINAK BEMUTATÓJÁRA KERÜLT SOR A BÖLCSÉSZETTUDOMÁNYI KUTATÓKÖZPONT TÖRTÉNETTUDOMÁNYI INTÉZETÉBEN – *Peregrináció és erudíció. Tanulmányok Tonk Sándor tiszteletére.* Szerk.: **Bogdándi Zsolt, Lupescu Makó Mária**; *Hivatalnok értelmiség a kora újkori Erdélyben és a Magyar Királyságban I.* Erdélyi Tudományos Füzetek 290. Szerk.: **Bogdándi Zsolt, Fejér Tamás, Jakó Klára**; *Brázovai feljegyzések.* Sajtó alá rendezte **Luffy Katalin; Gy. Dávid Gyula: Pákei Lajos hagyatéka. Egy századfordulós kolozsvári építész tervrajzai, rajztervei, gyűjteményei** – Helyszín: BTK Humán Tudományok Kutatóháza, Budapest – Szervezők: ELKH BTK Történettudományi Intézet, Erdélyi Múzeum-Egyesület <https://www.eme.ro/>

AZ ERDÉLYI OKMÁNYTÁR V. KÖTETÉNEK BEMUTATÁSA, KÖZÉPKORTÖRTÉNETI ELŐADÁSSAL EGYBEKÖTVE – Az *Erdélyi okmánytár* az Erdély középkori történetére vonatkozó okleveles forrásokat teszi közzé. A sorozatot néhai **Jakó Zsigmond** kéziratának felhasználásával jelenleg **Hegyi Géza** és **W. Kovács András**, az EME Jakó Zsigmond Kutatóintézetének (JZSKI) munkatársai szerkesztik. Legújabb, az 1373-1389 közti időszakra vonatkozó, V. kötete tavaly ősszel jelent meg. Ennek bemutatására került sor 2022. május 31-én az EME székházában, az EME Bölcsészeti-, Nyelv- és Történettudományi Szakosztálya, valamint a JZSKI szervezésében. A kötetet **dr. Lupescu Mária-Magdolna** docens, a BBTE Magyar Történeti Intézetének munkatársa ismerteti. Ezt követően **Hegyi Géza** tart előadást I. (Nagy) Lajos magyar király (1342-1382) erdélyi útjairól, keleti hadjáratairól <https://www.eme.ro/>

FIZIKAI ÉS MATEMATIKAI SEMINÁRIUM MUNKÁCSON – „*ITTHON IS LEHET ÉRVÉNYESÜLNI!*” – A jövő nemzedékének szülőföldi továbbtanulásáért fizika és matematika szakon című szemináriumnak a Munkácsy Mihály Magyar Ház adott otthont. Rendhagyónak számított az esemény, hiszen az orosz–ukrán háború kitörése óta most először volt rá lehetőség, hogy a résztvevők személyes találkozó keretében beszéljék meg egy folyamatosan működő online Kárpátaljai Magyar Fizikai és Matematikai Iskola létrehozását. A szervezők a szeminárium céljául tűzték ki, hogy a kárpátaljai magyar iskolák tanulóit egyetemi továbbtanulásra biztassák fizika vagy matematika szakon <https://kmat.uz.ua/>

MEGKEZDŐDÖTT AZ V. PARTIUM KONFERENCIA – Multidiszciplináris konferencia kezdődött a nagyváradi Partiumi Keresztény Egyetemen *Globális kihívások, regionális válaszok Kelet-Közép-Európában a poszt-COVID időszakban* címmel. A számos aktuális témát érintő, kétnapos tudományos találkozón a plenáris előadásokat megelőzően **dr. Szilágyi Ferenc** (PKE) egyetemi docens köszöntötte a jelenlévőket az első program moderátoraként. Köszöntésében elmondta, legutóbb 2019-ben volt Partium konferencia, amelyet minden alkalommal a magyar tudomány ünnepének környékén szerveznek meg. *A Partium konferencia egy olyan tudományos fórum, melynek keretében a különböző intézményekben dolgozó kutatók,*

kutatócsoportok munkáját lehet bemutatni, megismerni – tette hozzá – Az idei konferencia regionálistudományi és geopolitikai fókuszú <https://www.erdon.ro/>

ANGOL NYELVŰ KONFERENCIA KOLOZSVÁRON – *Framing Kinstate Policies: Public Arena and Scholarly Debates. Focus on CEE and Hungary* címmel, 2022. május 26-án a Sapientia Egyetemen került sor az angol nyelvű tanácskozásra. A konferenciát Toró Tibor és Kiss Tamás, az MTA köztestületének külső tagjai nyitották meg. A konferencia résztvevői öt panelban hallgathattak előadást, melyeken az alábbi kérdésköröket vitatták meg: történeti áttekintés, bilaterális és európai kapcsolatok, szekularizáció, a nacionalizmus megnyilvánulásai, a magyar nemzeti identitás. Emellett „Az Orbán-kormány nemzetpolitikája Erdélyben és az erdélyi regionális identitás” címmel kerekasztal-beszélgetésre került sor <https://kab.ro/>

MOZAIKOK A MAGYAR NYELVHASZNÁLATBÓL – Megjelent a beregszászi Hodinka Antal Nyelvészeti Kutatóközpont legújabb tanulmánykötete a Termini Egyesület gondozásában. A könyvben helyet kapott **Fedinec Csilla**, az ELKH Társadalomtudományi Kutatóközpont Kisebbségkutató Intézete tudományos főmunkatársának: *A magyar–ukrán alapszerződés néhány aspektusa* c. tanulmánya is. A kötet letölthető a **Hodinka Intézet honlapjáról** ... <https://kisebbssegkutato.tk.hu/>

TUDOMÁNYKÖZ - BESZÉLGETÉSEK A TUDOMÁNYRÓL – 2022. június 15-én került sor a TudományKöz kerekasztal-sorozat második élettudományi beszélgetésére, amelynek témája *Születés és halál az orvostudomány szemszögéből* volt. Beszélgetőtársak voltak: **dr. Brassai Attila**, **dr. Frigy Attila** és **dr. Gáspárik Andrea Ildikó**, a marosvásárhelyi orvosegyetem oktatói, valamint **dr. Kiss József-Attila** szülész-nőgyógyász főorvos. A beszélgetés házigazdája és moderátora **dr. Ábrám Zoltán** volt <https://kab.ro/>

KÖZGYŰLÉST TARTOTTAK A KÁRPÁT-MEDENCEI MAGYAR NYELVÉSZEK – A Termini Magyar Nyelvi Kutatóhálózat Budapesten tartotta közgyűlését, ahol megbeszélték közös projektjeiket: folytatják a Termini magyar-magyar szótár bővítését, s előkészítik az oktatás szaknyelvének kutatását. A Termini Magyar Nyelvi Kutatóhálózat a 2001 óta Szlovákiában, Ukrajnában, Romániában, Szerbiában, valamint az Ausztriában, Szlovéniában és Horvátországban működő nyelvészeti kutatóműhelyek ernyőszervezete, melyet kutatói vagy oktatói állásokban tevékenykedő nyelvészek hoztak létre. A hálózat tagja a horvátországi magyar Glotta Nyelvi Intézet is. A közgyűlésre Budapesten került sor, ahol újraválasztották a Termini Egyesület elnökségét, amely változatlan formában folytatja tovább a munkát a stabilitás jegyében. Köszöntötték **Cserniczkó Istvánt** akadémikussá választása alkalmából, **Péntek János** professzort, aki Teleki-díjat kapott, és **Lehocki-Samardžić Annát** egyetemi tanári kinevezése alkalmából <https://kepesujtag.com/>

Várható események, felhívások

A KOLOZSVÁRI AKADÉMIAI BIZOTTSÁG TUDOMÁNYKÖZ KEREKASZTAL-BESZÉLGETÉS KÖVETKEZŐ IDŐPONTJÁRA 2022. június 27-én hétfőn 18:00 órától kerül sor *Tudomány és művészet az informatika oktatásában* címmel. Az est moderátora: **Kása Zoltán** matematikus, ny. egyetemi tanár, beszélgetőpartnerei: **Kátai Zoltán** a Sapientia EMTE egyetemi docense, illetve **Osztíán Erika**, EMTE egyetemi adjunktus lesznek. Az esemény követhető lesz a **Kolozsvári Akadémiai Bizottság YouTube csatornáján** ... <https://kab.ro/>

Portré

VIDEÓSorozat: TUDOMÁNNYAL A VILÁG KÖRÜL – Videósorozat: *Tudománnyal a világ körül - Magyar tudósok az Egyesült Államokban*. A **Novák Tamás** és **Oláh Olívia** munkája nyomán készült videósorozatot, a „**Magyar Tudósok - USA**” youtube csatornán tették közzé – Az Egyesült Államokban nagyon sok magyar származású kiváló tudós dolgozik évtizedek óta, akik közül sokan nem kellőképpen ismertek Magyarországon, pedig kiemelkedő teljesítményük, életútjuk sok érdekességet tartalmaz. Mellettük egyre több olyan fiatal, feltörekvő tudós/vállalkozó is tevékenykedik, akik a következő években Magyarország hírnevét öregbíthetik a világban. Olyan szakemberekkel készülnek interjúk, akik tudományos teljesítményük mellett vagy sikeres vállalkozók, vagy a közösségépítésben töltenek be fontos szerepet, és élettörténetük tanulsággal szolgálhat sokak számára. Pozitív és negatív tapasztalataik motivációt jelenthetnek mindenki számára a tudományos elköteleződést, a tenni akarást és a közösségépítést tekintve ... <https://mta.hu/>

- **ZÁBORSZKY LÁSZLÓ, AGYKUTATÓ (NEW JERSEY)** – A New Jerseyben élő **Záborszky László** agykutató szakterülete a neuroanatómia és a neurobiológia. A Semmelweis Egyetem elvégzése után Szentágotthai János intézetében dolgozott 1981-ig. Azóta az Egyesült Államokban él, a Rutgers Egyetem professzora. Egyik kutatási területe, hogy a bazális előagy kolínerg sejtjeinek pusztulása, milyen mechanizmusokon keresztül járul hozzá az Alzheimer-kóros betegek agykérgében bekövetkező, anatómiai és funkcionális változásokhoz <https://www.youtube.com/>
- **MORAVCSIK EDIT, NYELVÉSZ (MILWAUKEE)** – Milwaukee-ban él **Moravcsik Edit** nyelvész, egyetemi tanár, a Magyar Tudományos Akadémia külső tagja. Főként a tipológiáról, a szintaxisról és a magyar nyelvről jelentek meg művei. A nyelvek iránti szeretettel, családjá évtizedekre visszatekintő történetének dokumentálásával, rendkívüli aktivitással éli nyugdíjas napjait is **Moravcsik Edit** <https://www.youtube.com/>
- **FORGÁCS GÁBOR, FIZIKUS, BIOMÉRNÖK (NEW YORK)** – A New York-ban élő **Forgács Gábor** sikeres tudós és üzletember, innovátor, akinek cége a tőzsdére is bevezetésre került. Elméleti fizikus és biomérnök, aki e két tudományág ötvözésével, kutatásait a gyakorlatban kamatoztatja. Az általa alapított cégek többek között bio printeléssel, valamint sejtalapú hús előállításával foglalkoznak, ma még megoldatlan tudományos kérdésekre keresve a választ <https://www.youtube.com/>
- **NAGY GYÖRGY, NYELVÉSZ (ALBANY)** – **Nagy György** nyelvész és közgazdaságtan tanár, 1964 óta él New York állam fővárosában, Albanyban. 1968-óta a Hudson Valley Community College tanára. Bár

angolul autodidakta módon tanult meg, jó néhány szótárat írt, valamint több mint ezer magyar nótát fordított le angol nyelvre. Doktori értekezését Molnár Ferencről írta – német nyelven, már az Egyesült Államokban. Emellett egész életében aktívan sportolt, az amerikai súlyemelő szövetség alelnöke volt
<https://www.youtube.com/>